

H. M. Heybroek

"Welkom op deze eerste studiekringdag over de eik - de zaal is weer vol, het onderwerp trekt dus.

Ein ganz besonderes Willkommen auch für unsere Gast, Frau Professor Jahn aus Göttingen. Wir sind sehr dankbar dass Sie zu uns kommen wollten und konnten, denn wir lernen gerne von unseren guten Nachbarn. Die Deutschen haben ja eine sehr lange Erfahrung mit der Eichenanzucht; sie haben auch ein besonderes Verhältnis zur Eiche. Das äussert sich sogar finanziell auf den Münzen: auf fast jeder deutschen Münze steht eine Eiche. Vielleicht können Sie uns das noch erklären. Wir freuen uns auf Ihre Vorlesung!

Dan is het mijn taak iets over het hoe en waarom van het programma van vandaag te vertellen. U kent nu wel de achtergrond: de KNBV besluit dat telkens een bepaalde boomsoort voor het voetlicht gehaald en van vele zijden belicht wordt. Studiekring, activiteitencommissie en tijdschrift werken daaraan mee. Zo hebben we in 1984 de groveden gehad, en vorig jaar de douglas. Nu is dan de inheemse eik aan bod.

Bij de voorbereiding van deze dag bleek echter al snel dat het onderwerp zoveel kanten en aspecten heeft dat we de eik nooit in een enkele dag recht zouden kunnen doen. We moesten dus besluiten er twee dagen aan te wijden; en om het verband tussen de twee dagen niet geheel te verliezen werd besloten de tweede studiekringdag al in maart a.s. te houden in plaats van oktober 1989. Vóór de tweede studiekringdag zult u de teksten van vandaag in de bus krijgen in een speciaal nummer van het NBT, en wel in het decembernummer.

U moet het programma van vandaag dus in verband zien met het inleidende artikel van Oosterbaan in het septembernummer van het NBT, met de tweedaagse herfstexcursie van de moedervereniging eind oktober en met de studiekringdag in maart. Vandaag ligt de nadruk op de natuurwetenschappelijke achtergronden: het voorkomen van de eik, zijn groei op, en zijn voorkeur voor verschillende standplaatsen, en zijn ziektes en plagen. In maart zal het meer gaan om de gebruiksaspecten: de houtkwaliteit en hoe die te beïnvloeden, de cultuurhistorie van de eik (zowel de historie van de cultuur of teelt van de soort als zijn betekenis in de menselijke cultuur), zijn betekenis voor het natuurbehoud, en,

tenslotte, als afronding: wat willen we en wat kunnen we met de eik?

Om die laatste vraag gaat het ons uiteindelijk. En om de boog daarnaartoe te spannen, openen we vandaag met een aantal vragen en wensen uit de praktijk, vertolkt door Simon Klingen - aan het eind van de twee dagen zullen we zien hoeveel antwoord hij erop gekregen heeft.

Tenslotte nog iets over de titel van deze twee dagen: De eik - de koning van het bos? Dat is een romantische titel, en dat is heel bewust gekozen, want ik meen dat we als bosbouwers een romantisch beeld hebben van de eik, ook al hebben we hem niet op onze munten staan. Dat uit zich m.i. in de geweldige toename van de oppervlakte opgaand eikenbos in Nederland: van 13.000 ha in 1952/63 tot 27.000 ha in 1980/83 d.w.z. een toename met 100%! Er is veel geplant, en gemengd bos omgevormd tot eikenbos, maar zelfs voor zover die toename komt doordat hakhout doorgroeide tot opgaand bos, is dat toch niet tegen de wil van de bouseigenaar gebeurd. Verder is er het feit dat er daarbij in alle talen gezwegen wordt over rentabiliteit. Met deze twee zaken zou men heel goed vrede kunnen hebben, maar erger is het als romantici onder bosbouwers en natuurminnaars zouden denken dat coniferen en exoten als groveden, spar en douglas voorgeprogrammeerd zijn voor rampspoed, maar dat een eigenheimer als de eik probleemloos is en onbekommerd vele eeuwen oud wordt. Helaas is dat niet waar. Helaas heeft ook de eik de laatste jaren in toeneemende mate vitaliteitsverlies geleden, en bovendien stierven op allerlei plaatsen in het land eiken zomaar af. Na de iepenziekte, na het essensterven en na *Sphaeropsis* in onze dennen is dit reden voor grote bezorgdheid. Het stelt weer het probleem van interpretatie en extrapolatie: is het een zomeronweertje waarna de lucht weer even blauw zal worden als tevoren, of is het de voorbode van de zondvloed? Gelukkig is daarover in 1985 een onderzoek gestart, en we zijn blij twee tussenrapporten van dit onderzoek vandaag op het programma te hebben staan. Ze zijn een goede discussie waard. De eindresultaten van dit onderzoek zijn uiteraard van het grootste belang voor onze hamvraag: wat kunnen we met de eik?"